

CPD-dierenarts pleit voor herijking op basis van nieuwste inzichten

'Antibioticabeleid zorgt voor onwerkbaar situaties'

In alle veehouderijsectoren moet het antibioticumgebruik dit jaar met 70 procent zijn verlaagd ten opzichte van 2009. Volgens het vorig jaar opgerichte Collectief Praktiserende Dierenartsen is dat voor de melkveehouderij te veel gevraagd en ook niet nodig. Secretaris Cor de Vries pleit voor minder administratieve rompslomp en ruimere mogelijkheden in de toepassing van antibiotica.

Eerste, tweede en derde keuze antibiotica, een een-op-een-relatie tussen een veehouder en een geborgde dierenarts en een bedrijfsgezondheids- en een -behandelplan. Ze vormen het uitvloeisel van wat er zich achter de schermen van de veeartsenijwereld afspeelt, om de voor dit jaar ten doel gestelde antibioticumreductie van 70 procent in de veehouderij te halen. Volgens dierenarts Cor de Vries is er een heel circus opgetuigd met een hoop onnodig werk en zelfs onwerkbaar situaties voor de praktiserende dierenarts tot gevolg. „En dat terwijl recent onderzoek van de European Food Safety Authority heeft aangetoond dat de relatie tussen de resistentieproblematiek in de humane gezondheidszorg en het antibioticumgebruik in de veehouderij zeer genuanceerd ligt.“

Resistentie

Cor de Vries is eigenaar van Stad & Land Dierenklinieken met vestigingen in Amsterdam, Alkmaar, Badhoevedorp, Heemstede en Wormerveer, maar is bovenal praktiserend dierenarts. Hij is tevens secretaris van het vorig jaar op 17 januari opgerichte Collectief Praktiserende Dierenartsen en binnen het CPD is de melkveehouderij zijn afdeling. Op de vraag waarom het CPD is opgericht, schetst De Vries uitgebreid de aanleiding. „In de periode 2007 – 2008 ontstonden er discussies over het gebruik van antibiotica in de humane gezondheidszorg en de angst voor resistentie. In de humane gezondheidszorg was het antibioticumgebruik laag vergeleken met de rest van Europa, terwijl het gebruik in de Nederlandse veehouderij juist hoog was. Al waren er ook landen die destijds geen gegevens aanleverden.“ Volgens De Vries werd het probleem van de humane resistentie daarom op het bordje van de veehouderij geschoven. „In het kader van 'jullie gebruiken veel te veel antibiotica, dus jullie veroorzaken resistentie bij mensen'.“

Derde keuze middelen

„In het Abres-convenant (Abres staat voor antibioticaresistentie, red.) uit 2008 hebben alle deelnemende partijen gesteld dat het antibioticumgebruik simpelweg naar beneden moest“, zegt De Vries. Toenmalig landbouwminister Gerda Verburg stelde 2009 als referentiejaar en stelde dat het antibioticumgebruik in 2011 met 30 procent moest zijn gedaald. Nadien is de lat hoger gelegd, in 2013 moest het gebruik met 50 procent en in 2015 met 70 procent zijn gedaald ten opzichte van het referentiejaar. En dat in alle sectoren, dus zowel in de pluimvee-, vleeskalver-, en varkenshouderij, alsook in de rundveehouderij. „Het punt is dat de getallen een eigen leven zijn gaan leiden.“ „In dezelfde periode is ook de Stichting Diergeneesmiddelenautoriteit (SDa, red.) opgericht met daarin voornamelijk niet-veterinaire experts en geen enkele practicus“, aldus De Vries. Het voorschrijven van antibiotica is gebaseerd op zogenaamde formulieren, oftewel richtlijnen voor antibiotica. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in eerste, tweede en derde keuze antibiotica,

waarbij eerste keuze middelen gewoon gebruikt mogen worden. „Voor tweede keuze middelen moet je goede redenen hebben en derde keuze middelen mogen alleen op basis van bacteriologisch onderzoek in combinatie met een antibiogram, oftewel een gevoeligheidsbepaling, worden toegepast. Een dierenarts mag een derde keuze middel overigens wel inzetten bij een acuut levensbedreigend probleem en wanneer er niet kan worden gewacht of eerste en tweede keuze middelen wel zullen werken, zoals bijvoorbeeld bij een coli-mastitis.“

Geborgde dierenarts

In het kader van de antibioticareductie heeft de KNMvD, de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde, de Stichting Geborgde Dierenarts opgericht. Deze SGD is de regelinghouder voor de overeenkomst tussen de veehouder en de dierenarts. De dierenarts moet zich laten borgen door de certificatie-instelling Verin (Verificatie Instituut Kwaliteitssystemen). „De geborgde dierenarts moet een opleiding volgen, is verplicht een bedrijfsgezondheids- en een -behandelplan te maken en is samen met de veehouder verantwoordelijk voor de registratie van het antibioticumgebruik“, is te lezen op de website van de SDa. „Het bedrijfsgezondheidsplan is een analyse van het bedrijf met daarin zaken als kalversterfte, klauwproblemen, het celgetal, het antibioticumgebruik en de gezondheidsstatussen. De constatering en aanbevelingen worden jaarlijks getoetst en moeten in het voorjaar gedaan worden“, vertelt De Vries. „En alleen de middelen die op het bedrijfsbehandelplan staan, mag een veehouder op voorraad hebben in de hoeveelheid van 15 procent van het jaargebruik van het afgelopen jaar. Op basis van de een-op-een-overeenkomst kan een veehouder alleen van die praktijk medicijnen afnemen, of op recept van de dierenarts elders. De dierenarts is verantwoordelijk.“

Circus niet nodig

De Vries hekelt de belerende toon die uitgaat van het web aan instanties die zich met het antibioticabeleid bemoeit. „Je hebt met professionals te maken, die moet je anders benaderen. Het principe is simpel. De veehouder heeft op basis van het gebruik een benchmarkwaarde. Voor die waarden zijn door de SDa grenzen gesteld, de zogenaamde streef-, signalerings- en actiewaarden. Val je in de signalering, dan krijg je een attentiestatus en dien je als veehouder te overleggen met je dierenarts. En zit je veel te hoog, dan moet je direct een plan van aanpak maken met je dierenarts.“ De dierenarts wijst erop dat er de afgelopen jaren nog geen straf is uitgedeeld aan een dierenarts of veehouder, terwijl het antibioticumgebruik al met 60 procent is gereduceerd. „Gewoon door boeren en praktiserende dierenartsen. En we hebben dit jaar nog te gaan, dus het hele circus is niet nodig. We hebben de opdracht al opgepakt, waarbij een compliment aan de veehouders

zeker op zijn plaats is.“ De Vries merkt nog op dat Verburgs opvolger Henk Bleeker uitsprak dat wanneer dierenartsen hun best niet zouden doen, ze het apothekerecht kwijt zouden raken. Dat dierenartsen gebaat zouden zijn bij een zo hoog mogelijke afgifte van medicijnen noemt de CPD-secretaris echter onzin. „Medicijnen vormen maar een stukje van de marge, dat deel wordt schromelijk overschat. En uiteindelijk heeft de veehouder de sleutel in handen voor de aanpassingen om het gebruik te verminderen.“

Onwerkbaar situaties

Volgens De Vries zorgt het beleid voor onwerkbaar situaties. „Door het beleid is de beeldvorming ontstaan dat alleen eerste keuze middelen gebruikt mogen worden. Het probleem is dat dat ouderwetse antibioticasoorten zijn. Zo werkt de praktijk dan ook niet. Bij een baarmoederontsteking moet je officieel eerst met een swab wat slijmvlies nemen, dan een bacteriologisch onderzoek uitvoeren in combinatie met een antibiogram en pas dan mag je een middel toedienen. Dat werkt niet want dan is de koe al hartstikke ziek“, verduidelijkt de dierenarts. „En als je dan weet dat iemand voor een eenvoudige blaasontsteking al derde en vierde generatie antibiotica toegediend krijgt, klopt er overduidelijk iets niet.“ Dierenartsen gaan volgens De Vries dan ook op een praktische manier met het beleid om. „Niemand vindt dit een werkbaar systeem. Het probleem is dat wanneer je volgens de regels goed bezig bent, je dat niet bent voor het dier. En als je voor het dier goed bent, ben je in overtreding“, stelt De Vries. „Als ik op een bedrijf kom, wil ik als dierenarts mijn eigen kennis op dat bedrijf toepassen. En dat kan ook goed, want Nederland zit wat betreft het antibioticumgebruik in de veehouderij inmiddels al in de lage middenmoot ten opzichte van heel Europa.“ Overigens is het antibioticumgebruik in de melkveehouderij al jaren stabiel. „Daar heeft nooit een groei in gezeten. De melkveehouderij is in die zin dan ook niet 'schuldig' aan het overmatige gebruik van weleer.“

Registratie van middelen

Volgens het huidige beleid mogen antibiotica alleen gebruikt worden voor de aandoeningen waarvoor ze geregistreerd zijn. „Dus pas als in de bijsluiters staat dat een antibioticum voor het betreffende probleem ook daadwerkelijk geschikt is“, verduidelijkt De Vries. „We weten bijvoorbeeld dat de werkzame stof sulfadiazine bij een uierontsteking goed werkt, maar sulfadiazine is niet voor uierontsteking geregistreerd. Sulfamethoxazole is er wel voor geregistreerd, maar daarvan weten we dat het veel minder goed werkt.“ „Het grote punt is dat bij de registraties van middelen tegen bacteriële infecties, de aandoeningen waarvoor ze bedoeld zijn vroeger niet aan de orde waren. Het aanvragen van nieuwe registraties kost de fabrikanten echter meerdere tonnen, dus dat doen ze niet en dat weet de overheid. Bovendien gaat het om een krimpmarkt, dus de farmaceuten ▶

beginnen er niet aan. Daarbij komt nog dat wanneer een farmaceut wel besluit een registratie van een ouder middel aan te passen, een concurrent zich kan beroepen op hetzelfde onderzoek en zijn product met dezelfde werkzame stof dus min of meer gratis kan laten registreren." De Vries pleit er dan ook nadrukkelijk voor om de regelgeving hieromtrent te vereenvoudigen.

Veel weerzin

„De KNMvD is de belangenbehartiger van de dierenartsen en tevens van het dierenwelzijn en de diergezondheid. Zij hebben de boel te ver opgetuigd en dat wringt met hun rol als belangenbehartiger", stelt De Vries. Hij wijst op het Centraal Kwaliteitsregister Dierenartsen dat door de KNMvD is opgezet. „Dat behelst extreme verplichtingen als bijvoorbeeld ook een psychologische test. Het ondervindt veel weerzin onder de praktiserende dierenartsen en is inmiddels dan ook flink uitgekleeft." Een onderdeel vormt de verplichte nascholing. „In onze praktijk werken vier geborgde dierenartsen. Die moeten allemaal naar dezelfde cursus. Voorheen ging er één iemand en die maakte een samenvatting voor de anderen. Deze manier van werken is kinderachtig en kost veel geld." De Vries wijst ook op de jaarlijkse toetsing door Verin, die kijkt of een dierenarts voldoet aan de reglementen voor borging rundveedierenarts. „Het gaat daarbij om pietluttigheden." En het gaat verder. „De KNMvD heeft nu een systeem ontwikkeld waarin ik als praktiserende dierenarts inhoudelijk wordt getoetst. Dus stel dat ik naar een oudere boer ga die voor de hobby nog een paar vleeskoeien in een oude en wat bedompte stal heeft staan, dan moet ik adviseren dat er bijvoorbeeld een raam of een wand uit moet. Maar ik voel al op mijn klompen aan dat de situatie een jaar later niet zal zijn veranderd. Ik vul dus het bedrijfsgezondheidsplan in op basis van wat ik van die boer weet. Hoe kun je dat nou op papier toetsen?", vraagt De Vries zich af. „Het gevaar is echter dat er straks ook iemand naar die boer gaat om te kijken of het advies is opgevolgd. Met als gevolg dat de kosten steeds verder oplopen."

‘Het kan eenvoudiger’

„De KNMvD beroept zich op verplichtingen van overheidswege, maar als belangenbehartiger kun je je ook laten gelden", vindt De Vries. „Er is nogal wat lastendruk, een boer moet tig handtekeningen zetten. Een veehouder krijgt een hoge rekening, maar het kost ons ook een hoop tijd en geld." De CPD-secretaris geeft aan dat het veel eenvoudiger kan. „Wij hebben voorstellen ingebracht, die helaas nog niet zijn overgenomen. Zo kan bijvoorbeeld het behandelplan worden vereenvoudigd door alleen de werkzame stoffen op te nemen, in plaats van de productnaam. Krijgen producten een nieuwe naam, dan hoef je niet alle plannen inclusief de vereiste handtekening aan te passen. Ook zouden een bedrijfsgezondheids- en een -behandelplan bijvoorbeeld pas vanaf een omvang van 25 koeien moeten gelden en niet vanaf vijf

koeien. Kleine bedrijven vormen nauwelijks een risico." De Vries geeft aan dat de Colleges van Belanghebbenden van de Stichting Geborgde Dierenarts bepalen waar de dierenartsen aan moeten voldoen. Bij de melkveehouderij zijn dat LTO, FrieslandCampina, PartiCo, COV en de KNMvD. „De verantwoording moet liggen waar die hoort te liggen. Nu is het zo dat wanneer een veehouder te veel antibiotica gebruikt, ik verantwoordelijk wordt geacht voor het hoge gebruik. Moet ik dan geen antibiotica voorschrijven als er dieren ziek worden?"

Richtlijn star

Als de doelstelling van 70 procent antibiotica-reductie in de melkveehouderij gehaald moet worden, ontkomt de sector er niet aan het gebruik van droogzetantibiotica fors te minderen. „In de richtlijn voor het droogzetten van koeien staat dat op een bedrijf met honderd koeien er jaarlijks vijf mastitisgevallen meer worden verwacht. De KNMvD vindt dat acceptabel", aldus De Vries. „Je kunt ook stellen dat de reductiedoelstellingen dan te hoog zijn. Vijf mastitisgevallen meer betekent verminderd dierenwelzijn, meer curatief gebruik, meer werk en uiteindelijk een lagere duurzaamheid. Bij onze praktijk is het gebruik van droogzetters fors naar beneden gegaan, maar het gebruik van mastitisinjectoren is gestegen, dat zal elders naar verwachting ook zo zijn." In de richtlijn staat dat veehouders naar het celgetal tijdens de laatste MPR voor de droogstand moeten kijken, de vaarzen moeten lager dan 150 scoren en de koeien lager dan 50. „Maar waar komen die grenswaarden vandaan? Er is één onderzoek geweest waarvan deze waarden zijn afgeleid. Toch heeft de KNMvD deze waarden bij de NVWA gemeld en die mag er op handhaven", aldus De Vries. Overigens bedraagt het percentage oudere koeien dat aan het eind van de lactatie een celgetal lager dan 50 heeft nog geen 10 procent. De Vries vindt dat de richtlijn rammelt. „In onze praktijk kijken we naar de hele lactatie. Als een koe een keer een hoog celgetal gehad heeft, laten we alle vier kwartieren individueel monstren voor het droogzetten. Het kan namelijk zijn dat één kwartier toch te hoog is." Voor aanpassing van de richtlijn geldt overigens een 'piepsysteem'. Als de opstellers niets horen, wordt de richtlijn niet aangepast. „Onze ervaring is dat het leveren van inbreng op de richtlijn uitermate stroef verloopt."

Fanatisme uniek

Samen met een aantal gelijkdenkenden uit de sector richtte Cor de Vries het Collectief Praktiserende Dierenartsen op, om het geluid uit de praktijk beter door te laten komen. „Wij onderschrijven een terughoudend gebruik van antibiotica volledig, maar zien oplossingen zonder spanningsvelden. We hebben veel ideeën over hoe het simpeler en goedkoper kan. Boeren en dierenartsen die het goed doen moet je belonen, door ze met rust te laten en niet met onnodige kosten op te zadelen. Voor het CPD staat het dier centraal. De gezondheid en het welzijn zijn we in de hele

CPD-secretaris Cor de Vries vindt dat de scheidslijn tussen eerste en tweede keuze middelen zou moeten verdwijnen. Met derde keuze middelen als bijvoorbeeld het voorheen populaire product Excenel moet voorzichtig worden omgesprongen, maar een dierenarts moet wel de vrijheid hebben om het bij een acuut levensbedreigend probleem te gebruiken, aldus De Vries.

discussie namelijk kwijtgeraakt, ze spelen geen enkele rol meer. Je kunt nagaan dat de ten doel gestelde 70 procent antibioticumreductie onherroepelijk tot meer dierenleed leidt." „Wij zeggen tot hier en niet verder, maar we gaan wel ons best doen. Overigens houdt resistentie niet op bij de landsgrenzen. Je zou het eigenlijk Europees moeten aanpakken. De resistentieproblematiek is een heel belangrijk onderwerp, maar het fanatisme in Nederland is uniek in Europa. België kiest voor de geleidelijke weg en haalt bijvoorbeeld een reductie van 12 procent per jaar met geleidelijke aanpassingen in de sector." De Vries vraagt zich af of de melkveehouderij zonder schade voor het dierenwelzijn aan de 70 procent reductie-eis kan voldoen. „De tijd zal het uitwijzen."

Herijken

Het CPD staat er volgens De Vries goed voor. „Er is veel erkenning en we lobbyen stevig. We willen constructief meedenken en zijn met de verschillende partijen in gesprek. De lastendruk moet naar beneden. We moeten nu een pas op de plaats maken, naar recent onderzoek kijken en de zaken daarop herijken. België doet dat beter", vindt De Vries. „Zo is bijvoorbeeld gebleken dat je zo vroeg mogelijk moet behandelen, dan helpen antibiotica beter dan wanneer een dier al doodziek is. Ik begrijp ook niet dat de trein doordendert, terwijl de nieuwste internationale wetenschappelijke inzichten niet worden benut. Waar houdt dit op? Gaan we bij 70 procent de eisen verder opschroeven? Wij gaan voor het dier, dat mag niet de dupe worden." ■